

ՏԵՍԱԿԵՏ

ՕՐՈՒԱՆ ԸԱՐՅԵՐՈՒՆ ԸԵՏ
ՆԱԽԱԳԱԸ ՕՊԱՄԱՅԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆ

Գ. ԽՈՏԱՆՆԱՆ

Անցեալ շաբաթ նախագահ Պարաք Օպամա ամերիկեան Գոնկրէսի առջեւ արտասանեց «Միութեան Իրավիճակի» աւանդական ճառը, որ նաեւ կը գուգադիպէր իր պաշտօնավարման առաջին տարուայ աւարտին:

Տարի մը առաջ ստանձնելով իր պաշտօնը, նախագահ Օպամա ոչ միայն դարձաւ Միացեալ Նահանգներու առաջին սեւամորթ նախագահը, այլ նաեւ, ան իր նախորդէն ժառանգեց 1930-ական թուականներէն սաղին տնտեսական մեծագոյն տագնապը:

Յունուար 27-ի ճառը ընդհանրապէս նուիրուած էր ներքին հարցերուն ու յատկապէս անգործութեան հարցին, որու յաղթահարումը նկատուեցաւ 2010 տարուայ համար առաջնահերթ թեմա: Կարեւոր նկատուեցաւ նաեւ առողջապահութեան համակարգը բարելաւելու ձգտող ծրագրի Գոնկրէսի կողմէ վերջնական վաւերացումը:

Նախագահութեան առաջին 12 ամիսներուն, Պարաք Օպամա իր ժամանակի մեծ մասը տրամադրեց յատկապէս այս երկու նպատակներուն, հասնելով որոշ յաջողութեան, սակայն ոչ բաւարար՝ գոհացնելու Ամերիկայի ժողովուրդին, որ աւելի արագ եւ շօշափելի արդիւնք կ'ակնկալեր եւ աւելի արմատական փոփոխութիւններ կ'ուզէր տեսնել երկրի կառավարման գործին մէջ: Այս պատճառաւ, Օպամա շատ բան կորսնցուց իր ընտրութեան ընթացքին վայելած ժողովրդականութենէն եւ մի քանի մասնակի ընտրութիւններու ընթացքին նախագահի կուսակցութեան կրած պարտութիւնները եկան ցոյց տալու թէ, ինչպիսի տրամադրութիւն կը տիրէ ամերիկացիներու մօտ:

Սակայն պէտք է վերջի շնչով որ տարի մը առաջ, Ամերիկայի տնտեսութիւնը կը գտնուէր խիստ ծանր վիճակի մը մէջ: Իւրաքանչիւր ամիս 600-700 հազար ամերիկացիներ անգործներու շարքը կ'անցնէին, դրամատնային համակարգը փլուզման եզրին էր, արժեթուղթերու շուկան ամենօրեայ անկումի մէջ էր, հազարաւոր ամերիկացիներ չկարողանալով կատարել վճարումները կը կորսնցնէին իրենց բնակարանները, իսկ շուկայի վրայ առեւտուրը խիստ դանդաղած էր:

Այսօր, երկիրը մասամբ դուրս եկած է այդ վիճակէն: Մեծ դրամատուները սկսած են ետ վերադարձնել պետութեան կողմէ իրենց տրամադրուած գումարները, արժեթուղթերու գիները վերելքի մէջ են, փակուող գործատեղիներու թիւը նուազած է՝ հասնելով ամսական 100 հազարի շուրջ, բնակարաններու գիները կայունացած են եւ առեւտուրը կենդանութեան նշաններ ցոյց կու տայ:

Հակառակ դրական այս տեղաշարժերուն, Օպամայի վարչակարգը տակաւին երկար ճամբայ ունի կտրելիք՝ տնտեսութեան նկատմամբ ժողովուրդի վստահութիւնը վերականգնելու գծով: Այդ նպատակին հասնելու համար առաջին հերթին պէտք է ստեղծել նոր գործատեղիներ եւ այդ գծով մշակուած ծրագրերներուն վրայ է

որ ծանրացաւ Օպամա իր ելուցի ընթացքին: Մինչեւ այն ատեն, որ իւրաքանչիւր տարւած ամերիկացիէն մէկը անգործ կը մնայ եւ կարգ մը նահանգներու մէջ անգործութեան տոկոսը կը հասնի 15 եւ աւելի տոկոսի, ժողովուրդի մեծ մասը պիտի շարունակէ մնալ թերահաւատ, որքան ալ լաւատեսութեան նշաններ երեւին հորիզոնի վրայ:

Իր ծրագրերներու իրականացման ճամբուն վրայ Օպամա գտնուեցաւ քաղաքական տհաճ իրականութեան մը առջեւ: «Փոփոխութիւն» կարգախօսին տակ պաշտօնի գալով, Պարաք Օպամա դժուարութիւններու հանդիպեցաւ մայրաքաղաք Ուաշինկթընի մէջ տիրող քաղաքական միջոցառումներու փոփոխութեան ենթարկելու եւ յօգուտ երկրին՝ երկու կուսակցութիւններուն միջոցէ համագործակցութեան միջոցով ստեղծելու գծով: Նախագահին կողմէ Հանրապետական կուսակցութեան ներկայացուցիչներուն երկարած ձեռքը մնաց օդին մէջ, երբ այդ կուսակցութեան ղեկավարութիւնն ու Գոնկրէսի անդամները դարձան պատանդ իրենց կուսակցութեան մէջ բոյն դրած խումբ մը ծայրայեղականներուն, որոնք երբեք ալ չհաշտուեցան Օպամայի նախագահութեան գաղափարին հետ: Տիրող այս միջոցառումները վերածուեցան «ոչ»-ի կուսակցութեան, որ կը մերժէր նախագահի բոլոր ծրագրերն ու նախաձեռնութիւնները, նոյնիսկ երբ անոնց կողմէ ներկայացուող առաջարկները կը ներմուծուէին նոր մշակուող օրինակներու մէջ:

Պարաք Օպամայի նախընտրական ծրագրերներուն մէջ կարեւոր տեղ կը գրաւէր նաեւ առողջապահութեան ոլորտը եւ ան խոստացած էր բարեփոխումներ կատարելով պետական ապահովագրութիւն տրամադրել այն 40 միլիոն ամերիկացիներուն, որոնք մինչեւ օրս գուրկ կը մնան առողջապահական ապահովագրութենէ: Այս ծրագրի իրականացման ճամբուն վրայ եւս, նախագահ հանդիպեցաւ հանրապետականներու կտրուկ մերժումին եւ անոնց կողմէ ստեղծուած արհեստական խոչընդոտներուն: Հանրապետական կուսակցութիւնը ծանօթ է որպէս հարուստ դասակարգի եւ խոշոր ընկերութիւններու շահերու պաշտպան եւ ան իր կարելին կ'ընէ պահելու համար ներկայ վիճակը, քանի որ այդ խիստ ձեռնառու է ապահովագրական մեծ ընկերութիւններուն, որոնք չեն ուզէր տեսնել պետութեան մուտքը իրենց գործի դաշտին ներս:

Ներկայիս, առողջապահութեան նոր օրինագիծը մօտ է վերջնական վաւերացումի:

Հակառակ խանգարող բազմաթիւ ազդակներուն, Պարաք Օպամա իր պաշտօնավարութեան առաջին մէկ տարուայ ընթացքին կարողացաւ արձանագրել որոշ նուաճումներ: Ճիշդ է ան չկարողացաւ արագ լուծուածներ բերել բոլոր հարցերուն, սակայն յաջողեցաւ կայունացնել երկրի տնտեսութիւնը ու կը մնայ որ արդիւնքները աւելի զգալի դառնան պարզ ժողովուրդի առօրեայ կեանքէն ներս:

ՐԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԵԲԵՈՐ

ՅԱԿՈՒԲԱԴԱԼԵԱՆ

Էրդողանը դժգոհուած է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի աշխատանքից եւ տրտնջում, որ Մինսկի խումբը Հայաստանին որեւէ զիջում չի պարտադրում: Դա երեւի թէ նշանակում է, որ Թուրքիան առաջիկայում չունի Ղարաբաղի հարցում որեւէ առաջընթացի յոյս, ինչն էլ իր հերթին նշանակում է, որ Սոչիի հանդիպումը, մադրիդեան պրիամբուլան, դրա վերաբերեալ համարտ կողմերի դիրքորոշումների համար տրուած երկու շաբաթ ժամանակը իրենց մէջ որեւէ լուրջ բան չեն պարունակում, ու Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման գործընթացը ոչ միայն վերջին, գուցէ նոյնիսկ հասարակածին էլ չի մօտենում:

Երբ յայտնուած է կարգաւորման մասին այդօրինակ կարծիք, այն իմաստով, որ Հայաստանին որեւէ մէկը որեւէ զիջում չի պարտադրում՝ գուցէ առաջարկում են, բայց չեն պարտադրում, ապա հնչում են գնահատականներ, թէ այդպէս ուղղակի հասարակութեան զգոնութիւնն է բթացում, հասարակութեանն այդպէս ներշնչում են, թէ իբր Ղարաբաղի կարգաւորման գործընթացում ամէն ինչ կարգին է, բթացում են մարդկանց զգոնութիւնը եւ այդպիսով հող են նախապատրաստում զիջումների համար:

Իրականում, նախ, երբ ասուում է, որ Հայաստանին զիջում չեն պարտադրում, դա ամենեւին չի նշանակում, որ Ղարաբաղի հարցում ամէն ինչ հայկական կողմի համար կարգին է ու մտածելու բան չկայ: Երկրորդ, եթէ շատ բան կարգին է, ապա դա ամենեւին հայկական կողմի շնորքը չէ, փայլուն դիւանագիտութեան արդիւնքը չէ: Պարզապէս Ղարաբաղի հարցի կարգաւորմանը ներգրաւուած գերատէրութիւնների շահը դասաւորուել է այնպէս, որ եթէ անգամ ցանկութիւն կայ փոխել ստատուս-քվոն, այդուհանդերձ նրանք գերադասում են պահպանել այն, եթէ փոփոխութեան "հրամանատարը" իրենցից մէկը չի լինելու, եթէ այդ փոփոխութիւնը չի ծառայելու միայն կամ առաւելապէս իրենցից մեկին: Ու քանի որ չկայ միանշանակ հրամանատար, չկայ կարգաւորման "կայսր" միջնորդ, ապա միջնորդները գերադասում են պահպանել ստատուս-քվոն:

Բայց դա ամենեւին չի նշանակում, որ Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման գործընթացում Հայաստանի համար ամէն ինչ լաւ է: Ու չի էլ կարող լաւ լինել: Եւ ոչ միայն Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման գործընթացում, այլ նաեւ հայթուրքական յարաբերութեան կարգաւորման գործընթացում, ինչպէս նաեւ արտաքին քաղաքական այլ գործընթացներում, որոնց մասնակից է կամ ներգրաւուած է Հայաստանը: Բանն այն է, որ պետութիւն հասկացութիւնը սկսում է երկրի ներսից եւ գնում է երկրի սահմանից ու գալիս դէպի ներս: Հետեւաբար, պէտք է տեսնել, թէ ինչ է Հայաստանի ներսից որպէս պետութիւն գնում դէպի դուրս:

Դէպի դուրս են գնում կեղծուած ընտրութիւնները, ոչ լեզիտիմ նախագահը, ոչ լեզիտիմ կառավարման համակարգը, իշխա-

նական ինստիտուտների սերտաձուձը քրէական եւ թաղային հեղինակութիւնների հետ, գործադիր իշխանութեան պատուէրներ կատարող դատական համակարգը, ապաքաղաքական խորհրդարանը, "գոնաների" ու քվոտաների բաժանուած տնտեսութիւնը, քաղաքական եւ տնտեսական մրցակցութեան բացակայութիւնը, ազատ խօսքի եւ քաղաքացիական ազատութիւնների սահմանափակումը, իշխանութեան առաջին դէմքերի, նրանց ենթակայների, նրանց հարազատների եւ բարեկամների արտօնեալ կարգավիճակը մնացեալ քաղաքացիների համեմատ, անպատժելիութեան միջոցառումը, ցանկացած իրական ընդդիմադիր գործունէութեան եւ այլախոհութեան հանդէպ տարբեր աստիճանի ռեպրեսիաներ՝ բնագործ աստիճանի հասցուած մեխանիզմի առկայութիւնը:

Ինչպէս կարող է որեւէ պետութեան գործ կարգին լինել արտաքին քաղաքական որեւէ հարթութեան վրայ, եթէ այդ պետութեան ներսից դուրս են գնում այդօրինակ իրողութիւնները, եթէ այդ պետութիւնն իր ներսում ունի այդպիսի ինդիւններ: Այդ պարագայում, եթէ դրսում ինչ որ բան լինում է կարգին, ապա այդ կարգինը հաստատ խիստ ժամանակաւոր է եւ խիստ յարաբերական:

Դրանից թերեւս բխում է, որ արտաքին գործերը կարգի բերելու ճանապարհը գտնուում է երկրի ներսում: Հասարակութեանը բթացում է ոչ թէ կարծիքը, որ արտաքին աշխարհը Հայաստանին զիջում չի պարտադրում, այլ այն համատարած պնդումները, թէ ուր որ է իշխանութիւնը յանձնում է Ղարաբաղը: Հասարակութիւնն

Շաբ-ը էջ 4

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ
ԱՌՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆՁԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Մրցանի
ԽՄԲԱԳԻՐ
ՏՕԲԹ. ԱՐՇԱԿ ՂԱԶԱՆԵԱՆ
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ
ԳԱՐԻԷԼ ՄՈՒՆՅԱՆ
ՍԱՅԱԿ ԹՈՒԹԵԱՆ
ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԹԵԱՆ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Յեռ. (626) 797-7680
Ֆաքս. (626) 797- 6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social
Democratic Hunchakian Party
of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August
3 ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, Canada \$60 (Second
Class), \$75.00 (Air Mail)
Overseas \$85.00 (2nd Class Mail),
\$125.00 (Air Mail).
All payments must be made in
US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104